

คำถาม

เป้าหมายของการประกาศใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๘

คำตอบ

การควบคุมการครอบครอง และการค้างาช้างที่มาจากช้างที่เป็นสัตว์พาหนะ (งาช้างบ้าน)ภายในประเทศ ที่มีประสิทธิภาพ ไม่ให้มีการลักลอบค้างาช้าง (งาช้างแอฟริกา) ระหว่างประเทศ ซึ่งถือเป็นการตัดวงจร อาชญากรรมข้ามชาติในการลักลอบค้างาช้างแอฟริกา

โดยมีสาเหตุมาจากรากเหง้าของปัญหาที่สะสมกันมาเป็นเวลาสิบกว่าปีแล้ว ดังนี้

ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่ประชุมภาคีสัญญา CITES ครั้งที่ ๑๒ ได้มีมติให้ประเทศไทย ซึ่งมีการค้างาช้าง ภายในประเทศ ต้องดำเนินการกำหนดมาตรการควบคุมการค้างาช้างภายในประเทศที่มีประสิทธิภาพ ไม่ให้มีการลักลอบค้างาช้างระหว่างประเทศ

ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ประชุมภาคีสัญญา CITES ครั้งที่ ๑๔ มีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการว่าด้วยการควบคุม การค้างาช้าง ซึ่งมีประเด็นสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย คือ ระบุชื่อประเทศไทยเป็นประเทศในกลุ่ม ที่ต้องให้ความสำคัญในลำดับต้นในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการควบคุมการค้างาช้างภายในประเทศ หากประเทศไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการนี้ จะเป็นผลให้ถูกระงับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่า ตามบัญชี CITES

ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร CITES ครั้งที่ ๖๔ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงเทมปานนคร มีมติให้ประเทศไทยเป็น ๑ ใน ๘ ประเทศ (สาธารณรัฐเคนยา สาธารณรัฐแทนซาเนีย สาธารณรัฐยูกันดา สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐ ประชาชนจีน ราชอาณาจักรไทย) ที่ต้องจัดทำแผนปฏิบัติการงาช้างแห่งชาติ เสนอต่อสำนักเลขาธิการ CITESเนื่องจากทั้ง ๘ ประเทศ มีปัญหาในการควบคุม การครอบครอง การค้างาช้างภายในประเทศและ การลักลอบค้างาช้างระหว่างประเทศ หากประเทศไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการดังกล่าวนี้ จะเป็นผลให้ถูกระงับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าตามบัญชี CITES โดยประเทศไทย ได้จัดแผนปฏิบัติการงาช้าง แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๖๐ และส่งให้สำนักเลขาธิการ CITES เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๖

ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร CITES ครั้งที่ ๖๕ เมื่อวันที่ ๗ – ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ นครเจนีวา มีมติให้ประเทศไทยต้องปรับปรุงแก้ไขแผนปฏิบัติการงาช้างและจัดส่งให้คณะกรรมการบริหาร CITES ภายในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๗ รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ ๑ ภายในวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๘ และครั้งที่ ๒ ภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๘ หากประเทศไทยไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมติดังกล่าว สำนักเลขาธิการ CITES อาจพิจารณาแจ้งเวียนให้ประเทศสมาชิกกระงับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าในบัญชี CITES กับประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจประมาณ ๔๗,๕๐๐ ล้านบาท (สูญเสียตลาดต่อเนื่อง ๔ ปี) กระทบการจ้างงานในกิจการที่เกี่ยวข้องประมาณ ๓๙,๐๐๐ คน และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย โดยมีมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร CITES ครั้งที่ ๖๕

๑. ตรากฎหมายที่เหมาะสม (เช่น การกำหนดให้ช้างแอฟริกาเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองภายใต้กฎหมายสัตว์ป่า) เพื่อให้เกิดการควบคุมการค้าและการครอบครองงาช้างภายในประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนด บทลงโทษที่เข้มงวดกรณีที่มีการครอบครองหรือการค้าที่ผิดกฎหมาย

๒. ตรากฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการจัดตั้ง

ก) ระบบการจดทะเบียนงาช้างภายใน ประเทศ

ข) ระบบการจดทะเบียนและออกใบอนุญาตผู้ค้างาช้างที่มีประสิทธิภาพ (รวมถึงการบังคับใช้และการลงโทษในกรณีที่มีการฝ่าฝืน) ถ้ามีระบบดังกล่าวอยู่แล้ว ให้ประเทศไทยแจ้งให้สำนักเลขาธิการ CITES ทราบ

ค. เพิ่มความพยายามในการติดตามและควบคุมผู้ค้างาช้าง การจัดทำข้อมูลงาช้างและการบังคับใช้กฎหมายในการปราบปรามการค้างาช้างที่ผิดกฎหมาย โดยให้กำหนดตัวชี้วัดที่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ และรัฐบาลไทยในปัจจุบัน ได้ดำเนินแก้ไขปัญหาดังนี้ ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร CITES ครั้งที่ ๖๕ ให้ประเทศไทยดำเนินการ ดังนี้

๑. ตรากฎหมายที่เหมาะสม (เช่น การกำหนดให้ช้างแอฟริกาเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองภายใต้กฎหมายสัตว์ป่า) เพื่อให้เกิดการควบคุมการค้าและการครอบครองงาช้างภายในประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดบทลงโทษที่เข้มงวดกรณีที่มีการครอบครองหรือการค้าที่ผิดกฎหมาย *การแก้ไขปัญหาดังนี้*

๑.๑ ตรากฎกระทรวง กำหนดให้สัตว์ป่าบางชนิดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยกำหนดให้ช้างแอฟริกา เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง โดยประกาศลงราชกิจจานุเบกษาวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๔ มีผลบังคับใช้วันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๔ เพื่อให้สามารถดำเนินคดีกับผู้ค้างาช้างแอฟริกา และผู้ครอบครองงาช้างแอฟริกาอย่างผิดกฎหมายภายในประเทศ ได้

๑.๒ ปรับแก้ไขพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗ เพื่อแก้ไขมาตรา ๖๑ มิให้มีการแจ้งครอบครอง / ค้างาช้างแอฟริกาผิดกฎหมายที่ได้มาก่อนกฎกระทรวงกำหนดให้ช้างแอฟริกา เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง กำหนด ซึ่งขัดต่อบทบัญญัติของอนุสัญญา CITES โดยประกาศลงราชกิจจานุเบกษาวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๗

๒. ตรากฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการจัดตั้ง

ก) ระบบการจดทะเบียนงาช้างภายใน ประเทศ

ข) ระบบการจดทะเบียนและออกใบอนุญาตผู้ค้างาช้างที่มีประสิทธิภาพ (รวมถึงการบังคับใช้และการลงโทษในกรณีที่มีการฝ่าฝืน) ถ้ามีระบบดังกล่าวอยู่แล้ว ให้ประเทศไทยแจ้งให้สำนักเลขาธิการ CITES ทราบ

การแก้ไขปัญหาดังนี้

ตราพระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อควบคุมการค้าและการครอบครองและการค้างาช้างที่ได้มาจากสัตว์พาหนะ (ช้างบ้าน) เพื่อมิให้ผิดกฎหมาย (งาช้างแอฟริกา และงาช้างป่า) เข้ามาปะปนกับงาช้างบ้าน ในระบบการค้างาช้างบ้านภายในประเทศ โดยประกาศลงราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๘

๓. เพิ่มความพยายามในการติดตามและควบคุมผู้ค้างาช้าง การจัดทำข้อมูลงาช้างและการบังคับใช้กฎหมายในการปราบปรามการค้างาช้างที่ผิดกฎหมาย โดยให้กำหนดตัวชี้วัดที่สามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้ *การแก้ปัญหาดังนี้*

๓.๑ ก่อนกฎหมายใหม่ออก

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่เดิม เช่น พ.ร.บ. ทะเบียนพาณิชย์ พ.ร.บ. การบัญชี พ.ร.บ. โรคระบาดสัตว์ พ.ร.บ. สัตว์พาหนะ พ.ร.บ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และ พ.ร.บ. ศุลกากร

๓.๒ หลังกฎหมายใหม่มีผลบังคับใช้

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า

และพันธุ์พืช จะเป็นผู้รับผิดชอบหลัก โดยการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมาย ในควบคุมการครอบครองและการค้างาช้างที่ได้มาจากสัตว์พาหนะ (ช้างบ้าน) เพื่อมิให้ที่ผิดกฎหมาย (งาช้างแอฟริกา และงาช้างป่า) เข้ามาปะปนกับงาช้างบ้าน และป้องกันปราบปราม จับกุมผู้ค้างาช้างแอฟริกา และผู้ครอบครองงาช้างแอฟริกาอย่างผิดกฎหมายภายในประเทศ

คำถาม

ความคืบหน้า หลังประกาศใช้พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. ๒๕๕๘

คำตอบ

พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ.๒๕๕๘ ประกาศลงราชกิจจานุเบกษาวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๘ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๘ ซึ่งตั้งแต่วันที่ ๒๒ มกราคม - ๒๑ เมษายน ๒๕๕๘ อยู่ในช่วงที่

๑. ผู้ครอบครองงาช้างบ้าน ก่อนวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๘ ให้มาแจ้งการครอบครองที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในต่างจังหวัด แจ้งการครอบครองที่สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑-๑๖ และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ สาขา จำนวน ๒๑ แห่ง ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มกราคม - ๒๑ เมษายน ๒๕๕๘

๒. ผู้ค้างาช้างบ้าน ก่อนวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๘ ให้มายื่นคำขออนุญาตค้างาช้าง ที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในต่างจังหวัด ยื่นคำขออนุญาตค้างาช้าง ที่สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๑-๑๖ และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ สาขา จำนวน ๒๑ แห่ง ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มกราคม - ๒๑ เมษายน ๒๕๕๘

ในช่วงเวลานี้ (ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มกราคม - ๒๑ เมษายน ๒๕๕๘) ถือเป็นช่วงที่ผู้ครอบครองและผู้ค้างาช้างบ้าน กำลังเข้าสู่ระบบตามกฎหมายใหม่ หลังจากวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๘ กรมอุทยานฯ ก็จะมีข้อมูลผู้ครอบครองงาช้างบ้าน ข้อมูลผู้ค้างาช้างบ้าน และข้อมูลบัญชีการค้าได้มา บัญชีการแปรรูป บัญชีการค้างาช้างบ้าน เพื่อใช้ในการกำกับ ดูแลผู้ครอบครอง และผู้ค้างาช้างบ้าน ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยจะบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การลักลอบค้างาช้างแอฟริกา ให้หมดไปจากประเทศไทย